Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·—

Slovenski dom

Štev. 258 | V Ljubljani, v torek, 10. novembra 1936 | Leto 1.

Boji, ki divjajo pred Madridom, so:

Najbolj krvavo razdobje španske državljanske vojne

Madrid, 10. novembra, o. Posebni Reuterjev dopisnik, ki spremlja nacionalistične čete na bojiščih pred Madridom, poroča, da so boji okrog Madrida do sedaj najbolj krvavi v vsej državljanski španski vojni. Videti je, da se tako branilci kakor naskakovalci zavedajo, da pomeni zavzetje Madrida kljub zanikavanjem rdeče vlade, odločitev v tej vojni. Zato ni čudno, da se bojujejo eni kakor drugi na kopnem in v zraku z vso zagrizenostjo in z divjostjo. Zato tudi trajajo boji tako dolgo, ker je nacionalistična vlada pr silila ne le vse svoje branilce, marveč poslala na madridsko bojišče tudi vse inozemske prostovoljce. Odredbe zasilne madridske uprave po begu vlade v Valencijo pričajo o krutosti boja za Madrid.

Peti polk miličnikov je izdal navodila, ki odrejujejo civilnemu prebivalstvu v Madridu, da morajo svoja stanovanja takoj spremeniti v barikade in utrdbe za slučaj, da bi nacionalisti vkorakali v Madrid. Najkrvaveje se morajo boriti proti Marokancem in legionarjem. V tem slučaju bodo mobilizirani celo starci, žene in otroci, da branijo Madrid. Povsod je treba graditi barikade in kopati jarke. Vsi fašisti, ki bi vdrli v mesto, morajo biti pobiti. Na tanke in oklopne avtomobile, ki bi vdrli v mesto, je treba metati steklenice z gorečim bencinom.

Tri granate na minuto . . .

Lizbona, 10. novembra. AA. Reuter: Polkovnik Castejon, ki poveljuje koloni nacionalistov pri napadu na Madrid, je bil ranjen. Reuterjev dopisnik poroča iz Madrida, da je topništvo nacionalistov nadaljevalo z bombardiranjem Madrida. Ves dan so padale po tri granate na minuto. Granate so padale posebno na klavnico, ki so jo miličniki spremenili v močno trdnjavo. Ena granata je padla 50 m od vojnega ministrstva. Park okoli slavne palače Casa Real del Campo je sedaj že popolnoma zavzet od nacionalistov. Ob 15. uri so nacionalistična letala metala bombe na postojanke vladnih čet. Posebno je bilo bombardirano mestece Vallecas, ki je 8 km južno od Madrida na cesti proti Valenciji. Hudo bombardiranje je izzvalo silno paniko v Madridu.

Posebni Havasov dopisnik poroča, da je bilo v štabu nacionalističnih čet objavljeno, da so nacionalisti včeraj ob 13. uri prišli do toledskega, princesinega in segovijskega mostu v predmestju Uzeraso. Vladni pristaši so s streh in oken polivali na nacionalistične čete vrelo olje in vrelo vodo.

Nacionalisti prodirajo

Pariz, 10. nov. o. Pri včerajšnjih bojih v okolici Madrida sta bila toledski in segovijski most podminirana, vendar so nacionalisti o tem izvedeli o pravem času. Pri prehodu čez Mazenares, so morale nacionalistične čete premagati srdit odpor marksistov. Nacionalistom so pri tem posebno pomagali tanki Položaj na severnozahodni periferiji prestolnice je še zelo negotov in se ne more reči, ali so nacionalisti tudi na tej strani že prodrli v mesto. Vsega skup operarajo proti mestu 3 do 4 divizije z zelo močnim topništvom. Pristaši madridske vlade so oborožili vse svoje može od 15 do 50 leta, vendar ne razpolagajo niti s stotisoč mož. Razen tega jim manjka mnogo topništva.

Od davi se vrše srditi boji zlasti okoli pri toledskih vratih. Mnogo hiš v tem delu mesta gori. Pri toledskih vratih imajo marksisti trdne betonirane jarke in žične ovire z električnim tokom. V odseku pri univerzitetni naselbini so obrambni pogoji mnogo neugodnejši. **Ni pričakovati kakšnega močnejšega markssističnega protinapada.**

★

9. novembra: Snoči so po hudi borbi nacionalistični oddelki zavzeli zemljišče splošne državne bolnišnice in zemljišče madridske vseučiliške naselbine. Prodrle so tako do dela mesta, ki se imenuje Jezerias. Ta del je med toledskim in segovijskim mostom. Čete generala Castejona in polkovnika Ascensija so na severozapadu naletele na zelo hud odpor rdečih, ki imajo tod tri vrste betoniranih jarkov. Ti jarki so bili zavzeti na juriš po strašni borbi nož na nož, vkljub obupnim protinapadom rdečih.

Nemčija je priznala Francovo vlado, kar sklepajo iz dejstva, da se je včeraj iz španskega poslaništva v Berlinu umaknil socialistični poslanik Rovira in je prišel v to poslopje bivši poslanik Agramonte y Cortio, ki je takoj razobesil nacionalistično zastavo.

Mussolinijeva izjava:

Italija in Anglija se na Sredozemlju izpopolnjujeta

London, 10. nov. »Daily Mail« priobčuje izjavo, ki jo je dal Mussolini znanemu ameriškemu novinarju Wardu Pricu o pomiritvi med Veliko Britanijo in Italijo. Mussolini je izjavil, da bi rad podpisal kak gentlemanski pakt. Rešitev mora biti po svoji obliki kolikor mogoče priprosta in prav tako kolikor mogoče jasna. Angleški in italijanski interesi v Sredozemskem morju si niso na potu, marveč se medsebojno izpopolnjujejo. Nobena država, je dejal Mussolini dalje, si ne more dovoliti luksuza, da bi bila v tem morju kaki drugi državi sovražna. Dogovor mora zaradi tega jamčiti medsebojno zaščito vseh teh interesov. Primerne oblike ne bo težko najti. Novo ozračje dovoljuje upanje, da bo nastala nova doba v zgodovini odnošajev med Veliko Britanijo in Italijo.

Glede Španije je Mussolini odgovoril, da je za politiko nevmešavanja in je odločno odklonil poročilo, češ da namerava zasesti Malorko.

Ward Price zaključuje svoj razgovor s pripombo, da bi Mussolini prav rad obnovil dobre stike med Italijo in Veliko Britanijo.

Iz tega Mussolinijevega razgovora se da sklepati, da gre italijanskemu voditelju za to, da za vsako ceno doseže sporazum z Anglijo, ker bi ta sporazum potem nekako pripravljal splošen sporazum na Sredozemskem morju.

Italijanski listi razlagajo sedanji položaj med Italijo in Anglijo takole:

Italija ni v teh vprašanjih dala nikomur svoje besede, zato zmeraj lahko zasleduje politiko, katero ji narekujejo njene koristi. Nemogoče je, da bi nesporazum med Italijo in Anglijo temeljil na abesinski zadevi, ker bi Abesinija mogla predstavljati sporno vprašanje edino le med Italijo in ZN. Kljub temu, da je Italija zasedla Abesinijo, nima in ne more imeti nikdar nobenih težen, ki bi nasprotovale italijanskim koristim bodisi na kopnem, bodisi na morju. Zato so vse angleške vojne priprave na Sredozemskem morju bile zgrešene, saj nihče ne pripravlja napada nanjo.

London, 10. nov. AA. Reuter: Na snočnem banketu, ki ga je priredil na čast Becku londonski župan, je zunanji minister Eden posebno nazdravil von Ribbentropu in Becku. Eden je rekel: »Mi vsi smo srečni dela, ki smo ga doslej opravili z g. Beckom in opozarjamo na velike zasluge, ki jih je miru napravila poljska država.«

Nato je govoril Baldwin, ki je med drugim podčrtal, da je sklenitev trgovinske pogodbe med Italijo in Anglijo zelo važen dogodek in **da upa, da bodo temu dogodku sledili še drugi srečnejši dogodki za Italijo in Anglijo. Odnošaji med obema državama se v Sredozemskem morju ne odbijajo, ampak** skladajo. Kar se tiče Španije, Anglija ne bo pustila, da bi se ta spor razširil preko meja Španije. S Poljsko pa je treba razviti čim več prijateljskih odnošajev, ker Anglija in Poljska skupaj delata za mir.

Habsburžani spet na sporedu

Pariz, 10. novembra. m. V sinočnem poročilu uradne francoske radiopostaje se je znova razpravljajo o vprašanju Habsburžanov, ki se je v zadnjem času znova pričelo pojavljati. V tem poročilu uradna radio-postaja tudi pravi, da je vprašanje Habsburžanov zopet stavljeno na dnevni red zato, da bi se preizkusil položaj in ocenila možnost za tak korak. Sedaj se mora pa smatrati, da je to vprašanje stavljeno z dnevega reda in to po zaslugi odločnega stališča, ki ga je zavzela Mala zveza. Tako vedenje Male zveze lahko služi za primer tudi ostalim, da se vidi, kako uspešna je lahko politika močnih sporazumov med miroljubnimi narodi.

Knez namestnik v Ljubljani

Ljubljana, 10. nov.

Včeraj je imela Ljubljana zopet priliko sprejeti visokega gosta, ki izrabi vsak prosti čas, da obišče Slovenijo in tudi samo Ljubljano. Nenadoma se je včeraj ob 15.15 pripeljal v Ljubljano v spremstvu svojega adjutanta Nj. kr. Vis. kneznamestnik Pavle. Že na poti v Ljubljano se je ustavil v Crngrobu, kjer si je ogledal zgodovinske znamenitosti v tamkajšni cerkvi.

V Ljubljani se je dvorni avtomobil ustavil pred poslopjem Narodnega muzeja. Tu so visokega gosta sprejeli in pozdravili ravnatelj muzeja g. dr. Mal, ravnatelj etnografskega muzeja g. dr. Županič, konservator dr. Stele ter kustosa dr. Kos in dr. Ložar.

Z velikim zanimanjem, ki dokazuje strokovnjaka v muzejskih vedah, si je visoki gost ogledoval posamezne zbirke ter pri tem obšel ves muzej. Izrazil pa je svoje začudenje, da ima muzej tako tesne prostore. Tedaj so ga zaprosili, da blagovoli posredovati, da dobi muzej primernejše prostore. Nj. Vis. knez-namestnik je obljubil, da bo pri tem šel upravi na roke, češ da muzej to zasluži. V zvezi s tem se je izredno pohvalno izrazil o ureditvi zbirk in organizaciji samega muzeja, pri čemer bi se muzej seveda lahko še bolj razmahnil.

Po nadenournem zadržanju je visoki gost zapustil muzej ter se vrnil nazaj na grad Brdo.

SK Planini priznana pravica do telesne vzgoje.

Obsojeni so bili belgijski letalci Autriche, Hansen, Jacobs, ki so šli v službo španske vlade, potem pa so pobegnili domov. Vojno sodišče je vsakega obsodilo na šest mesecev ječe.

Za 40% so zrasle cene živežu po razvrednotenju francoskega franka.

Vesti o dunajskem sestanku

Rim, 10. novembra o. Obisk italijanskega zunanjega ministra na Dunaju, kamor ga je poslal Mussolini, zavzema prvo mesto v pisanju italijanskega časopisja za te dni. Vsi listi povdarjajo, da je sestanek med Italijo, Avstrijo in Madžarsko na Dunaju nov korak k uresničenju dejanskega sodelovanja med temi državami, kakor si ga zamišlja rimski sporazum. Sestanki med zunanjimi ministri teh držav so stalni posvetovalni organ, ki mora biti zmeraj na jasnem o trenutnem evropskem položaju. Kot posledico rimskega sporazuma je treba smatrati tudi sporazum med Avstrijo in Nemčijo ter pogodbo med Italijo in Nemčijo. Te države predstavljajo najzanesljivejše jamstvo za mir v Evropi.

Berlinski listi povdarjajo pri tem sestanku zlasti skupnost, ki druži države rimskega sporazuma in Nemčijo. Ta skupnost je edina resna obramba proti boljševiškim naporom v evropski politiki.

Madžarski listi pa povdarjajo, da je dunajski sestanek naravnost svetovnega pomena, ker bo določil podlago za novo evropsko politiko, kakršno je očrtal v svojem zadnjem govoru Mussolini. Trenutek, v katerem so se zbrali zunanji ministri treh držav na Dunaju, je eden najbolj usodnih v evropskem razvoju in veliko pripomogel, da se splošna zapletenost in nejasnost v Evropi razbistri.

100 Din nagrade za navijača

Slika nam prikazuje del gledalcev pri nedeljski nogometni tekmi. Fant, katerega slika je obrobljena, naj se tekom dni zglasi s to številko »Slovenskega doma« v našem uredništvu, kjer dobi izplačanih 100 Din.

Vesti 10. novembra

Spomenik kralju Aleksandru Zedinitelju so odkrili prijatelji Jugoslavije v nedeljo v severno francoskem mestu St. Quentinu. Govoril je med drugimi tudi bivši minister Louis Mari.

Amerikanski zun. minister Hull je odpotoval v Buenos Aires na vseameriško konferenco z desetурno zamudo zaradi stavke pristaniških delavcev.

Šestdnevna kolesarska dirka se je pričela prejšnji teden v Rotterdamu in je baje na pogled tako športna, kakor da bi človek gledal zgarane vole

Akcijo za razvrednotenje dolarja bo v amerikanskem senatu začel senator Thomas.

Važne listine so ukradli v pariškem zgodovinskem zavodu za socialne študije.

Francija ne bo naravnost pomagala španski vladi, kakor je pokazal včerajšnji sestanek glavnega odbora francoske socialistične stranke, ki se je izrekel za dosedanjo Blumovo politiko.

Pogajanja med Kitajsko in Japonsko so zastala zaradi tega, ker Japonska ni odnehala od svojih zahtev in zahteva, da se sporazum sklene pod pogoji, ki jih daje ona.

Japonska bo priznala Francovo vlado tedaj, če bosta to storili tudi Amerika in evropske velesile. Tako vedenje ji narekujejo njene koristi.

Dolg razgovor z Edenom je imel včeraj v londonskem zunanjem ministrstvu poljski zun. minister Beck. Na sporedu je bilo vprašanje Gdanska in pa izseljevanje poljskih Judov v Palestino.

39 mornarjev je utonilo, ko se je potopil včeraj nemški parnik »Isis«, ker mu nobena ladja ni mogla zaradi velikega viharja na pomoč.

Obletnico poskusa Hitlerjevega prevrata 1923 so včeraj slovesno praznovali v Nemčiji, zlasti v Münchenu, kjer se je ta poskus leta 1923 izvršil. Hitler se je udeležil zadušnice za žrtve tega poskusa.

Nemčija bi dobavljala Avstriji orožje, za zamenjavo bi pa Nemčija kupovala razno avstrijsko blago. Baje bo v kratkem prišla na Dunaj posebna nemška komisija, da se z Avstrijci sporazume. Tako piše uradna dunajska »Reichspost«.

Von Papen postane minister za vere v Nemčiji in bo dosedanji minister Kerrl odstopil. To bi bila baje posledica obiska münchenskega kardinala Faulhaberja pri Hitlerju pretekli teden.

Horthy ne pojde v Rim, kakor uradno poročajo iz Budimpešte in proglašajo vse alarmantne vesti o tem potovanju za izmišljene. Torej tudi s potovanjem italijanskega kralja v Budimpešto ne bo nič.

Francosko-ruski pakt bo ostal, kakor kaže včerajšnje razpoloženje med francoskimi socialisti. Zaradi tega je francosko meščanstvo zelo razočarano.

Ruski veliki knez Andrej Romanov, ki stalno živi v Parizu in ki je bližnji sorodnik bivše ruske carske rodbine, je dospel v Belgrad.

Dva sestanka na Dunaju je imel včeraj italijanski zunanji minister grof Ciano z avstrijskim kancelerjem dr. Schuschniggom. Sestanka sta trajala precej časa, a ni o njih nobenih poročil.

Razstavo boljševiške gonje in boljševiškega delovanja v Nemčiji ima organizirano v posebnem oddelku nemški muzej v Münchenu.

Mussolinija je odlikoval Hitler z velikim križem nemškega Rdečega križa ob priliki mednarodnega zborovanja bojevnikov v Rimu.

Velika protiboljševiška manifestacija je bila v nedeljo v Bukarešti na pobudo krščanske narodne stranke. Te manifestacije se je udeležilo več kakor 100.000 strankinih članov iz vse Romunije. Govorniki so se izražali proti vsakemu sodelovanju s sovjeti in proti Blumovi politiki. Vzklikali so Hitlerju in Nemčiji.

Generalni štab Male zveze so začeli včeraj svojo sejo v Bukarešti. Na sporedu sestanka je sodelovanje med vojskami MZ in preureditev dosedanje vojne organizacije. Dalje se bodo poveljniki vojska MZ sporazumeli tudi o praktičnem vodstvu v primeru potrebe.

Razvrednotenje romunskega leja se bo vendarle izvršilo. Uradna poročila trdijo, da je lej bil dejansko že razvrednoten od junija dalje.

SK Ljubljana protestira

Belgrad, 10. novembra. m. Jugoslovanska nogometna zveza je prejela od SK Ljubljane brzojavni protest proti verifikaciji nedeljske nogometne tekme v Ljubljani proti Hajduku. SK Ljubljana je svoj protest še pojasnil in obrazložil v posebnem pismu. — Prihodnjo nedeljo bo Ljubljana igrala v Belgradu proti BASK-u.

SK Planini priznana pravica do telesne vzgoje

Iz Belgrada je prispelo včeraj obvestilo, da je minister za telesno vzgojo naroda g. dr. Rogič podpisal odlok, s katerim se dovoljuje Sportnemu klubu Planina ugodnost zakona o telesni vzgoji naroda.

Vest je odjeknila v Ljubljani izredno povoljno, ker je s tem dobil priznanje eden od klubov, ki je v zadnjem času z velikim uspehom oral ledino tam, ker je bilo najbolj potrebno. Nova ugodnost, ki jo je dobil SK Planina, bo klubovo delo vsekakor olajšala in postavila na širšo podlago.

Voditelj notranjske JNS toži cerkniškega kaplana g. Kovačiča radi žaljenja časti, a se mu očitki dokažejo:

„Človekoljubni" zdravnik dr. Pušenjak in njegovo ravnanje z bolniki

Cerknica, 9. nov.

V razpravni sobi tukajšnjega okr. sodišča je izredno redek primer, da bi se tu razvijal kak večji kazenski proces, kakor se je danes, v ponedeljek dopoldne. Trajal je dobre 3 ure in je bilo zaslišanih 19 prič. Njih zaslišanje pa je bilo v bistvu osredotočeno na »humano« postopanje dr. Pušenjaka z bolniki, člani OUZD. Dr. Stanko Pušenjak fungira tudi kot predsednik JNS za logaški okraj. Pri OUZD pa je nastavljen kot pogodbeni uradnik-zdravnik, katerega funkcija je javna in kdor takega funkcionarja žali, zakrivi prestopek žaljenja časti uradne osebe po § 302 t. 1 k. z. Na zatožni klopi je formalno sicer sedel g. kaplan Anton Kovačič, ki je bil obtožen omenjenega prestopka, toda ost procesa se je obrnila proti dr. Stanku Pušenjaku, ki je že danes dejansko prišel na zatožno klop. Gradivo za današnjo veliko razpravo sega za več let nazaj. Neposredni povod temu procesu pa je dala bolezen in smrt Andreja Vičiča, ki je umrl leta 1934 in ki ga je zdravil dr. Pušenjak kot zdravnik OUZD, ker je bil pokojni član bolniške blagajne.

Ovadba dr. Pušenjaka proti g. Kovačiču

Dne 9. marca letos je dr. Pušenjak vložil pri okr. sodišču v Cerknici proti g. Antonu Kovačiču daljšo zasebno tožbo odnosno ovadbo zaradi razžaljenja časti. Ovadba obstoji iz 4 poglavij, v katerih ovaditelj dr. Pušenjak navaja zlasti primer Andreja Vičiča. G. kaplan naj bi se bil napram Ivanki Peruzzijevi, hčerki pokojnega Vičiča, nepovoljno izrazil o postopanju dr. Pušenjaka kot zdravnika. G. kaplan naj bi bil po ovadbi očital ovaditelju, da je kot zdravnik OUZD nepravilno ravnal s pok. Vičičem in da so Peruzzijevi ž njim nezadovoljni itd. Ovaditelj je stavil ta primer pod obtožbo in predlagal, da se v smislu § 302 k. z. uvede kazenska preiskava in **obdolženca strogo kaznuje.** Hkratu je vložil tudi zasebno tožbo zaradi žaljenja časti v smislu § 301 k. z. Ovadba dalje očita g. kaplanu, da je vodil akcijo proti dr. Pušenjaku z namenom, da se mu odvzame mesto pogodbenega zdravnika pri O. U. Z. D. za cerkniški okraj.

Prva blamaža ovaditelja

Na podlagi omenjene ovadbe je bil 24. marca g. kaplan kot obtoženec zaslišan pri okrajnem sodišču v Cerknici. Že takrat je odločno izjavil, da ni kriv, zavračal je očitek, da bi vodil kako akcijo proti dr. Pušenjaku, da bi sam pobiral podpise za Pušenjakovo odstavitev pri OUZD. Današnjo razpravo, ki je pričela ob 9. in je trajala do 12.35, je objektivno in natančno vodil starešina okr. sodišča g. Fran Slabé. Obtoženi g. kaplan je prišel k razpravi osebno in še njegov branilec dr. Kamušič Josip, odvetnik iz Ljubljane. K razpravi je prišel tudi zdravnik dr. Pušenjak Stanko v spremstvu tukajšnjega odvetnika dr. Ante Tavčarja. Ta je po otvoritvi razprave predložil pooblastilo z izjavo, da se udeleži razprave v imenu zasebnega udeleženca. Branilec dr. Kamušič je temu ugovarjal, poudarjajoč, da ni dr. Pušenjak k razpravi prijavil nobenega odškodninskega zahtevka. Dr. Tavčar, nekoliko v zadregi: »Prijavljam odškodninski zahtevek 500 Din.« Sodnik je objavil rešitev:

»Zasebni udeleženec dr. Pušenjak, odnosno njegov zastopnik dr. Tavčar se k razpravi ne pripusti, ker ni prijavil pred razpravo odškodninskega zahtevka.« Dr. Tavčar je prijavil pritožbo. Nato sta oba zapustila dvorano. Dr. Pušenjak bi lahko, kakor mu je g. sodnik omenil, prisostvoval razpravi kot navaden poslušalec tam zadaj na klopi, pa je rajši odšel iz razpravne sobe. Nato se je pričelo zaslišavanje obtoženca.

Odločen zagovor obtoženca

Sodnik: »Ovadeni ste, da ste se v prvi polovici februarja letos izjavili napram Ivanki Peruzzijevi o dr. Pušenjaku, da ni hotel prihajati k njenemu bolnemu očetu, ko so ga klicali, in da so bili ž njim zelo nezadovoljni. Pokazali ste ji tudi polo, kjer je bilo več podpisov proti dr. Pušenjaku. Kako se zagovarjate?

Obtoženec: Prvič ni resnica, da bi bil inkriminirane besede kdaj govoril. Ni pravilno, da sem Peruzzi Ivanko klical 7. februarja, v resnici je to bilo 24. januarja. Za to je priča Alojzij Škrlj. Priča Peruzzijeva navaja dalje, da sem jo vprašal, če ima denar v hranilnici. To je popolnoma neresnično. O tem ni bilo takrat govora. — Obtoženec je nato navajal razne podrobnosti, kako se je zadeva izcimila in kakšno vlogo je pri tem igrala Ivanka Peruzzijeva. Ta se je na vse načine izgovarjala, tako napram raznim osebam.

Dolgotrajno zaslišanje prič

Uvedeno je bilo nato dokazno postopanje. Prva je bila zaslišana glavna obremenilna priča Ivanka Peruzzijeva. Ni napravila najboljšega vtisa, ker se je v svojih izjavah zapletala. Najprej je trdila, da je bilo to 7. februarja. Takrat je prišla na dom g. kaplana. Ta da ji je takrat dejal: »Čudno se vam zdi, da sem vas klical.« Pravil ji je, da je slišal, da ni hotel dr. Pušenjak prihajati k očetu, da so poklicali dr. Pintarja. Nadalje je omenil, da iščejo sedaj podpise za OUZD proti dr. Pušenjaku. Ona da je pristavila, da tega ona ne more podpisati. — Sodnik: »Trdijo, da je to bilo 24. januarja, ne pa 7. februarja.« Priča nekoliko v zadregi: »Točno za dan ne vem. Neki petek je bilo.« — Sodnik: »Se spominjate, da ste o tem govorili z dr. Pušenjakom?« — Priča: »Se ne spominjam.« — Sodnik: »Obtoženec trdi, da je vas klical k sebi, da bi zvedel za naslov vašega brata v Ameriki.« Ves dogodek se je vršil v kuhinji. V zapisniku je nato sodnik točno zaznamoval izpoved prve priče.

Dr. Karl Pintar, zdravnik, je nato pojasnil, kako je bil klican 11. 9. 1934 k Andreju Vičiču, očetu prve priče. Povedali so mu, da je oče član bolniške blagajne. Izrazili so nezadovoljstvo nad dr. Pušenjakom, ki da je surov in vse na kratko napravi. Ko je prišla k priči Ivanka Peruzzijeva zaradi računa, ji je omenil, da se lahko priteži na OUZD, nakar je odvrnila, da ne, ker ji je dr. Pušenjak ob drugi priliki storil veliko dobrega. Sledila je prav živahna konfrontacija te priče s prvo. Dr. Pintar je vztrajal pri svojih jasnih in točnih izjavah. Peruzzijeva se je lovila za vsak izraz in besedo.

Priča Alojzij Škrlj, polir v Cerknici: Spominjam se, da je 17. marca na stanovanju Neže Brelihove Peruzzijeva pravila o inkriminiranem dogodku. Omenila je, da se je zlagala o hranilnih knjižicah. Priča naposled točno pove, da se je **inkriminirani dogodek vršil 24. januarja letos,** ko je nesel na dom obtoženca neko prošnjo in je takrat srečal Peruzzijevo pred kuhinjo. Prav zaradi postopanja prve priče je postala zadeva nekoliko zapletena.

Priče - člani OUZD o dr. Pušenjaku

S prvimi tremi pričami je bil odpravljen formalni del obtožbe. Ker je gosp. kaplan nastopil dokaz resnice, je nato sodnik zaslišal 16 prič o postopanju zdravnika dr. Pušenjaka. Večjidel so bili zaslišani člani OUZD, ki so prihajali k dr. Pušenjaku se zdravit. Pred sodiščem se je odkrila žalostna slika, kako zdravnik — funkcionar OUZD — zdravi in postopa z ubogimi delavci.

S puško na lov

Med številnimi in zanimivimi izjavami prič podajamo za enkrat le najmarkantnejše. Priča Fr. Potočnik, član OUZD, je imel ženo hudo bolno. Šla je popoldne k dr. Pušenjaku. Ta se je napravil in odšel na lov. Postalo je ženi slabo. Drugo jutro se je jezil, zakaj ni prišla. Odredil je ženin prevoz v ljubljansko bolnišnico v mojem spremstvu. Žena je bila tam operirana. Zdravnik je dejal, da bi bilo 1 ali 2 uri za njo prepozno. Bolniška uprava me je čez 8 dni obvestila, da pride žena domov in da naj jo spremljam domov. Dr. Pušenjak mi ni hotel nakazati stroškov za spremstvo.

„Marš ven!"

Priča Janez Suhadolnik: »Moj sin se je urezal z nožem v roko. Šel je k dr. Pušenjaku. »Marš ven!« ga je nagnal kot psa. Fant je domov prijokal. Sin France Suhadolnik je kratko opisal postopanje dr. Pušenjaka napram njemu. Hranarine mu ni nakazal, čeprav je bil za delo nesposoben.

Hrastova skorja - ekscem

Priča Jože Modic je na drastičen način opisal prakso dr. Pušenjaka. Pljučnico je imel, hudo vročino. Hranarine mu ni predpisal »Pozneje,« pravi priča, »sem imel ekscem. Dejal mi je, da naj dobim hrastovo skorjo, jo skuham in z vodo potem zdravim ekscem. V gozdu sem posekal slab hrast. Kuhal sem skorjo, pa ni nič pomagalo. Pozneje so me še orožniki prijeli zaradi tega hrasta. Lastniku sem moral plačati 20 dinarjev za hrast. Položil sem dr. Pušenjaku, da me zobje že leto dni bole. Odgovoril mi je: »Če eno leto trpite, pa trpite še eno leto.«

Branilec dr. Kamušič je v jedrnatem govoru analiziral rezultate današnje razprave. Pobijal je zlasti izpovedbe Ivanke Peruzzijeve, ki je kot priča nezanesljiva. Njene izjave so si v velikem nasprotju z jasnimi izpovedbami prič dr. Pintarja in Alojzija Škrlja. Dokazno postopanje je bilo pravilno izvedeno in na temelju dokaznega gradiva bo potrebno, da se zadeva zdravnika dr Pušenjaka še na drugem mestu razjasni. Predlagal je v smislu 280 k. p. oprostilno sodbo.

Oprostilna sodba

Ostale priče so prav tako pripovedovale, kako je dr. Pušenjak postopal napram njim, zlasti, da jim ni nakazoval hranarine. Po zaključnem dokaznem postopanju je sodnik objavil dobro utemeljeno sodbo, ki se v glavnih točkah glasi:

Obtoženi Anton Kovačič se v smislu § 280 k. p. oprosti od obtožbe zaradi prestopka žaljenja časti zdravnika dr. Pušenjaka kot uradne osebe. Sodbo je sodnik obširno utemeljil in zlasti poudaril **nekorektno postopanje dr. Pušenjaka, da je postopal surovo in malomarno, in da je kršil zakonite predpise kot zdravnik OUZD, da ni nakazal bolnim članom hranarine.**

Ta afera se bo nadalje še razvijala pred drž. tožilstvom, kateremu bodo spisi predloženi, da se uvede drugo postopanje proti ovaditelju g. kaplana Antona Kovačiča.

Pogreb dr. Janka Marolta

Vrhnika, 10. nov.

Z žalostjo kot najožji sorodniki, se je včeraj poslovila za večno ne samo Vrhnika in njena okolica, ki se je v nemi tugi zbrala okoli odprtega groba dr. Janka Marolta, pač pa vsa slovenska javnost, kajti izgubila je moža, ki jih med Slovenci ni mnogo, moža, ki je vse svoje življenje posvetil v dobro svojega bližnjega, predvsem onih, ki jim usoda ni dala, da se jim ne bi bilo treba bati za košček kruha. Od blizu in daleč so prišli, da se poslove od svojega velikega dobrotnika, od moža poštenjaka, od moža globoke vere in velikih organizatornih sposobnosti, ki jih je postavil v službo za druge. Zavedal se je da je naš slovenski narod potreben takih mož, kei jih ima take. Narod pa je včeraj pokazal ob odprtem grobu svojo veliko hvaležnost za vse, kar mu je pokojnik dal, saj je to trajno in leglo z njim vred v grob.

Ob 3 popoldne se je razvil dolg žalni sprevod na Verdu pri Vrhniki, odkoder so prenesli truplo velikega dobrotnika na pokopališče podružnice na Verdu. Po Vrhniki so visele na mnogih mestih žalne zastave, ki so razodevale bolest, s katero se ljudstvo poslavlja od dr. Janka Marolta. Za globoko užaloščenimi sorodniki so stopali v dolgem sprevodu v prvi vrsti g. pomočnik bana dr. Stanko Majcen, ki je zastopal odsotnega bana dr. Natlačena, v spremstvu okrajnega glavarja dr. Maršiča in zdravstvenega referenta ljubljanske okolice dr. Lapajneta, ki je zastopal tudi zdravniško zbornico. Okrajni cestni odbor ter ljubljanski občinski svet sta zastopala ljubljanska občinska svetnika gg. Oražem in Mišvelj, banovinski odbor JRZ Miloš Stare in dr. Anton Milavec, okrajni odbor JRZ, bivši oblastni poslanec Brenčič z vsemi odborniki in z mnogimi župani. Vrhniško občino je poleg zeta g. Hrena zastopal podžupan g. Voljč z vsemi občinskimi odborniki, v zastopstvu so bili tudi predstavniki občinske hranilnice, krajevnega šolskega odbora ter drugih organizacij. Lep pogled je bil na častno stražo, ki so jo tvorili naši možje s prižganimi svečami.

Duhovščino so predstavljali v žalnem sprevodu poleg dekana gosp. Ketteja še oba vrhniška kaplana gg. Studer in Frelih, župnik v Gornjem Logatcu g. Skubic, župnik iz Zaplane g. Mihelič, župnik z Borovnice g. Jerina, župnik v pok. g. Košir z Ježice ter drugi.

Po tužni nagrobni pesmi se je od zaslužnega pokojnika poslovil najprej vrhniški podžupan Ivan Voljč, ki je orisal Maroltovo življenje kot življenje polno zaslug in žrtev, ki so obrodile obilen sad vsepovsod. Spomnil se je posebno pokojnikovega človekoljubnega dela, ki je bilo namenjeno pred vsem malemu človeku, ki dostikrat umira zapuščen brez zdravniške pomoči, ker nima denarja. Pokojni ni poznal razlike med tistimi, ki imajo vsega dovolj in med onimi, ki nimajo skoraj drugega kot življenje, ki umira. Svoj zdravniški poklic je pojmil kot poklic, kjer človek največ lahko stori dobrega za drugega. Govornik je izrazil globoko zahvalo vse tiste mladine, ki se zbira po prosvetnih domovih, katerih graditelj je bil on, ki lega v grob.

Od pokojnega Janka Marolta se je nato poslovil še g. Miloš Stare iz Ljubljane v imenu banovinskega odbora JRZ. Dr. Marolta je stavil za vzgled delavnosti, neustrašenosti in vztrajnosti.

Za nagrobnico »Človek glej...« je zaigrala žalostinko še vrhniška godba, nakar se je počasi začela ogromna množica užaloščenih pogrebcev tiho razhajati. Grob pa so zakrile rože, ki jih je toliko darovalo hvaležno slovensko ljudstvo svojemu velikemu dobrotniku.

ABC ljubezni
Veseloigra vedrega dunajskega humorja!
LUISE ULLRICH
Paul Hörbiger — Theo Lingen
Jutri premiera v kinu Union

Ljubljanska opera:

„Botra smrt"

»Botra smrt«: Graščak (Primožič), Botra smrt (Golobova), Oče, muzikant (V. Janko).

Ljubljana, 10. nov.

Na vseh svetovnih opernih odrih prevladujejo danes dela naturalizma vseh vrst, od onega iz preteklih desetletij do tistega, v katerem se izživlja deloma še naš čas. Med deli novejše in najnovejše dobe pa naletimo vedno znova za poskuse umetnikov, ki so se temu naturalizmu zavestno ali podzavestno odmaknili in ki so si njih stremljenja v bistvu tako presenetljivo podobna, da se zde, ker nimajo med seboj vidne zunanje zveze, kot pojavi iste podzemne reke, ki bo počasi odplavila vso umazanost tega časa in bo dala umetnosti nove hrane in življenju lepšo podobo. Osnova je ista: tudi človeškemu duhu je treba hrane, ne samo očem in ušesom, ki so že prepolna vseh strupov upijanila človeka. Umetnost se je začela zopet zavedati svoje etične funkcije in naloge.

Zunanji izraz teh stremljenj je v marsičem različen. V našem opernem gledališču je za humorjem in sarkazmom »Treh oranž« Prokofjeva prišel globoko poduhovljeni, asketski »Oedipus rex« Strawinskega, lani smo videli »Kraljičinega ljubimca« Wagner-Regenyja, čigar glasba ni vedno čista in enakovredna besedilu, sedaj se je med ta dela uvrstila »Botra Smrt« češkega skladatelja Rudolfa Karela.

Za libreto bi Karela lahko zavidal marsikateri operni komponist. V njem se na čudovit način prepletajo pravljični motivi ljudske pripovedke (o zvitem kmetu, ki večkrat ukani prijateljico smrt, dokler tudi njega končno ne pobere) so marsikatero ironijo na človeške plahosti, v sredi vsega pa stoji prelepa, skoro bi rekel simbolna postava umetnika-muzikanta, ki so mu gosli vse in muzika najlepša stvar na svetu, zaradi katere lahko marsikaj pretrpi in prenese. Delo je pri nas režiral prof. Šest. Njemu se ni posrečilo oviti okrog vsega dejanja nekakega pravljičnega pajčolana, prav nasprotno: v III. dejanju je v prvi in tretji sliki raztrgal vso pravljično atmosfero s pretiranim vrtenjem bolniških sester in zdravnikov, ki plešejo čudne četvorke ali šestorke; tiste ironije, ki je v delu samem, ni znal podrediti in uvrstiti v celoto, ampak je celoto celo razbil v dva medseboj se bijoča elementa. Tudi inscenacija arh. Franza, ki se je v splošnem držala čeških vzorcev, v sliki sanatorija ni bila posrečena in v skladu z delom.

Glasba Karela se izogiblje vsem dramatičnim efektom, je bolj pripovedujoča, v pevskih linijah sem in tja bolj diatonska, drugič bolj hromatična; orkestrska spremljava je zelo krhka in se je zato v rokah ravnatelja Poliča tudi razdrobila. Sicer so pevski glasovi dajali muziki neko linijo, v čisto instrumentalnih medigrah pa je bil slišati le kaos posameznih instrumentov, ki se ga dirigent očividno sploh ni potrudil urediti. Že zaradi libreta bi privoščili Karelu boljšega interpreta, ki bi poznal kaj drugega kot en sam večen mezzoforte in ne bi videl v muziki samo sistema taktov.

Izmed pevcev zaslužita posebno omembo Golobova, ki je pela naslovno vlogo in Janko v vlogi očeta-muzikanta. Obema se je njuna vloga tako prilegala in sta pokazala toliko kvalitete v igri in petju, da štejemo ti vlogi lahko med njuni najboljši.

W.

Paragraf po naših ulicah

Ljubljana, 10. novembra.

Pred nekaj dnevi je ljubljanska policija napravila zopet obširno racijo, ki pa je dokazala, da je Ljubljana že dokaj očiščena raznih sumljivih ljudi, ki so prej tako radi prihajali v mesto ter si tu ustvarjali teren za svoje podvige. Seveda so varnostni organi našli po ulicah še dokaj ljudi, ki niso mogli dokazati, s čim se bavijo

8 aretirancev

Med ljudmi, ki so jih stražniki privedli na policijo, je 8 takih, ki so beračili po mestu, dasi za to niso imeli nikakega dovoljenja. So to večinoma ljudje iz drugih krajev, ki pa se kaj radi zatekajo v Ljubljano. Imajo s seboj razne poselske knjige, ali kaka potrdila o bivanju, skratka dokumente, kjer je kak uraden pečat. Tak človek se potem zglasi pri našemu meščanu, mu pomoli dotično knjigo, meščan pa prav službeno vpiše svoje ime in koliko je dal. Na policiji imajo o tem prav zanimive podatke, ki vsi dokazujejo, kako tuji ljudje na račun lahkovernosti ali naivnosti Ljubljančanov v Ljubljani lepo žive. Poudarjamo, da so to tuji ljudje, ker domači reveži navadno nimajo toliko korajže, da bi stopili v hišo z nepravilnim dokumentom.

Mlad tatič

M. J. je jedva doslužil svoj vojaški rok. Ko je prišel od vojakov, ni mogel dobiti takoj primernega dela in je ostal brezposeln vse, dokler se ni začel baviti s tatinskimi posli. Pri svojih obhodih je prišel tudi na dvorišče hiše v Šelenburgovi ulici, kjer se je srečal s hudo skušnjavo: na dvorišču je viselo žensko krilo in plašč. M. J. si je malo ogledal okolico in ko je spoznal, da je prilika dozorela, je prav strokovnjaško izginil z dvorišča, z njim pa tudi krilo in plašč, vredno oboje okrog 900 Din. Tat se je dolgo z uspehom skrival pred očesom postave, dokler ga končno pred nekaj dnevi niso vlovili.

Ukradeno kolo

Policijski organi so te dni prijeli Ignaca Z., ker se jim je zdelo, da ni bil Ignac pravi lastnik kolesa, s katerim se je vozil. Res so imeli zanesljive slutnje, ker je Ignac takoj priznal, da je kolo ukradel. Dejal je, da je stalo kolo 5. oktobra pred gostilno v bližini cerkve Sv. Lenarta pri Vevčah in da ga je tam zahajal ter se z njim odpeljal. Policija doslej lastnika še ni mogla najti.

V smrt, ker je ob službo in streho

Maribor, 9 nov.

Danes dopoldne se je razširila po mestu novica: na železniškem tiru na Teznu so našli strahovito razmesarjeno truplo moža. Naleteli so nanj delavci bližnjih tovarn, nekateri ljudje pa so v mrtvecu spoznali 30 letnega progovnega delavca Mihaela Krajnca. Na mestu je kmalu bila uradna komisija, ki je ugotovila, da se je Krajnc sam vrgel pod vlak. Kateri vlak ga je povozil, ni znano, vsekakor pa je šel v smrt že po noči. Ni zapustil nobenega pisma ali znaka, da bi se lahko sklepalo o vzroku nesrečne smrti, orožniška preiskava pa je dognala, da je obupal nad življenjem pred vsem iz dveh vzrokov: ker je izgubil delo in ker ga je njegova prijateljica, s katero je živel, vrgla na cesto. Krajnc je bil zaposlen pri progovni sekciji kot delavec ter je veljal za zelo pridnega in mirnega človeka. Bil pa je nekoliko omejene narave, kar je gotovo vplivalo na njegovo današnje obupno dejanje. Te dni so zadeli progovno delavstvo nesrečni sezonski odpusti, ki si sledijo vsako leto zaradi izčrpanih kreditov. Med odpuščenimi je bil tudi Krajnc ter ga je redukcija silovito potrla. Še bolj pa ga je spravilo v obup to, da je našel zvečer pri prihodu domov vrata svojega stanovanja zaprta. Zaradi redukcije ga je prijateljica zapustila. Vse to ga je spravilo do tega, da je šel pod vlak, ki mu je končal življenje.

Nočni požar pri Kamniku

Kamnik, 10. nov.

Ponoči, nekako 6 minut pred polnočjo je nastal požar, ki je uničil veliko šupo tukajšnjemu posestniku Jakobu Polaku. Šupa je stala v Mekinjah nasproti vile »Neptun«, ki je last tukajšne Kopališke družbe. Gospod Polak je imel v šupi precejšnjo zalogo česlja, krme in nekaj gospodarskega orodja. Sprednji del šupe pa je imel v najemu trgovec s planinskimi zelišči g. Franc Vavpotič, ki mu je požar pokončal vso veliko zalogo. Lastnik g. Vavpotič trpi škode okrog 150.000 din.

Kako je požar nastal, doslej še ni ugotovljeno. Verjetno pa je, da je ogenj podtaknila zločinska roka. Gasilcem, ki so bili takoj na delu, ni preostajalo drugega, kakor da se v glavnem omejijo le na varovanje v bližini stoječe vile »Neptuna«, ki je bila v eliik nevarnosti.

Kamniški oronžiki so pridno na delu in je upati, da bodo storilca kmalu izsledili.

Pride v Elitni kino Matica Lehárjeva svetovno znana opereta „Wo die Lerche singt..." Škrjanček poje - žvrgoli Naslovno in glavno vlogo poje Marta Eggerth

Kulturni koledar

Davorin Jenko

10. nov. 1835 se je rodil v Dvorjah pri Cerkljah na Gorenjskem glasbenik in skladatelj Davorin Jenko. Ljudsko šolo in gimnazijo je študiral v Kranju, Ljubljani in v Trstu. Potem se je vpisal na Dunaju na pravno fakulteto. L. 1859 je postal novoustanovljenemu »Slovenskemu pevskemu društvu« na Dunaju, pevovodja. L. 1863 je dobil službo pevovodje v Pančevu. Kmalu nato je prišel v Belgrad, kjer je l. 1879 postal ravnatelj »Srpskega nar. pozorišta« in delal za njegov prospeh celih 32 let. — Kot upokojenec se je vrnil v Ljubljano, kjer je 25. nov. 1914 umrl.

To so zunanji in suhi podatki iz njegovega življenja, ki je utripalo v navdušenju, iz katerega se je moglo roditi slovenska himna: »Naprej, zastave slavel« Že v gimnaziji se je zanimal za muziko in že v zgodnjih letih je komponiral pesmi, katere so njegovi sošolci peli pod njegovim vodstvom. Na Dunaju se je še bolj posvetil temu študiju in ko je dobil v Pančevu službo pevovodje, se je ves predal glasbi. V neumornem četrtstoletnem delu je položil v Belgradu čvrste osnove muzikalne kulture, skomponiral 31 glasbenih iger, med temi tudi nekoliko dram (Seoba Srba, Seoska kola itd.) srbsko državno himno: »Bože pravde« in še nešteto drugih pesmi za vse mogoče prilike in prireditve.

Toda če se danes spominjamo skladatelja Davorina Jenka, se ga spominjamo pred vsem kot skladatelja naše himne »Naprej zastava slave«. Od dne (16. maja 1860), ko jo je zložil in ko se prvič pela (22. okt. 1860) je neprestano navduševala in družila Slovence ob tisočerih slovesnih in tisočerih žalostnih prilikah. — Njena tempera-mentnost in korajžnost je dostikrat zakrila naš obraz in naše slabo razpoloženje. — Na aktualnost še danes ni izgubila in proti vsem, ki tirjajo naš dom, ostane še naprej naša narodna himna: »Naprej, zastava slave!

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 10. novembra: Andrej.
Jutri, sreda, 11. novembra: Martin.

•

Nočno službo imajo lekarne: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 1; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

•

OPERA: Matija Gubec.
DRAMA: Lepa Vida.
KINO MATICA: Poslednji akord.
KINO UNION: Vesele žene windsorske.
KINO SLOGA: Zlati človek. Premiera.

* KINO *

TEL. 22-21 UNION

Nepreklicno poslednjič! Veseloigra

Vesele žene windsorske

MAGDA SCHNEIDER, LEO SLEZAK, IDA WUST

TEL. 27-30 SLOGA

Premiera! HARRY BAUR

Zlati človek

TEL. 21-24 MATICA

Danes poslednjič! Beethovnova IX. simfonija!

Poslednji akord

LIL DAGOVER — WILLY BIRGEL
MARIJA pl. TASNADY

Predstave ob 16., 19.30 in 21.30 uri

Znani godalni kvartet iz Dresdena, ki koncertira v Ljubljani v petek, dne 13. t. m. ob pol 18. uri v veliki Filharmonični dvorani, nam bo zaigral iz izredno bogate zakladnice komorne glasbe, ki pomeni izza Haydnovih časov pa do danes najintimnejšo panogo glasbene produkcije in reprodukcije troje del. Najprvo je na sporedu Škerjančev godalni kvartet IV., zatem znameniti Beethovnov v esduru op. 127 in končno eden najbolj originalnih godalnih kvartetov cele svetovne glasbene literature Smetanov kvartet, ki je znan pod naslovom »Iz mojega življenja«. Čeprav je to delo po svojih tehničnih lastnostih eno najtežjih del tozadevne literature ,je bilo že neštetokrat izvajano in prineslo nesmrtnemu češkemu mojstru velikanske triumfe širom celega sveta. Opozarjamo na predprodajo, ki je v knjigarni Glasbene Matice. Dresdenski godalni kvartet odigra v letošnji sezoni samo ta koncert.

Od danes naprej so v Matični knjigarni v predprodaji tudi vstopnice za koncert Hubadove pevske župe, ki bo v ponedeljek, dne 16. t. m. v veliki Filharmonični dvorani. Na tem koncertu nastopijo skoro vsi ljubljanski pevski zbori.

Prosvetno društvo Trnovo, priredi v sredo III. prosvetni večer, na katerem bo imel zanimovo skioptično predavanje g. pater Hainšek *O obisku pri ameriških Slovencih*. Vabimo vse člane in pridatelje, da se predavanja udeleže v obilnem številu.

Spomin na poljski narodni praznik v radijski postaji. V sredo, dne 11. t. m., bo ob 21. uri predaval g. dr. Rudolf Mole o poljskem narodnem prazniku.

Zadeva „Feniks" pred sodiščem

Ljubljana, 9 nov.

Pred kazenskim sodnikom okrajnega sodišča dr. Val. Benedikom se je v soboto ob 11.30 vršila kratka razprava, katere ozadje tvori zadeva zavarovalne družbe »Feniksa«. Ravnatelj ljubljanske podružnice g. Žolger in prokuristinja gdč. Rozmanova sta po svojem odvetniku dr. Čampi vložila proti g. Jerasu, zastopniku tvrdke »Sladkor« tožbo zaradi žaljenja časti. Za podlago tožbi je bil referat g. Jerasa, ki ga je imel na zborovanju zavarovancev »Feniksove« družbe pri Mikliču. Vsebino tega poročila so objavili tudi ljubljanski dnevniki. Zastopnik tožence dr. Schley je zaprosil g. sodnika, da mu dovoli 14-dnevni rok, da lahko poda daljši pismeni zagovor, ker je toženec šele prejšnji dan dobil tožbo na vpogled, drugače pa nastopa dokaz resnice.

Odvetnik dr. O Fettich je bil nato edini kot priča zaslišan. Izjavil je:

»Na shodu sem sedel poleg g. Jerasa. Pripravljal sem se za svoj referat, zato nisem toliko pazil na njegov govor. Nisem v položaju ga danes reproducirati, zlasti ne morem povedati, kaj sem vse slišal v govoru in kaj je bilo v listih. Z ozirom na vsebino obtožbe morem potrditi, da sem mimogrede ujel, ko je g. Jeras pravil o zvišanju plač vodilnim organom, o psu Feriju, o prevažanju tega psa v avtu, o njega obsevanju in o piškotih.«

Zagovornik dr. Schley: »Se-li g. priča spominja, ali je toženec govoril prosto, ali je imel govor pisan?«

Priča: »Obtoženec, kakor sem opazil, je imel govor napisan in je vanj gledal. Ne morem reči, če je imel vsebino obtožbe v govoru napisano, ali je prosto izgovoril omenjene besede.«

Sodnik je nato razpravo preložil na nedoločen čas.

Ivan Ferlinc - 18 let robije

Maribor, 9. nov.

Kakor smo že poročali, se je odigralo danes pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča zadnje dejanje v zakonski žaloigri žel. ključavničarja Ivana Ferlinca, ki je letos dne 17. julija v svojem stanovanju na Aleksandrovi c. 51, ustrelil svojo ženo Elizabeto. Ferlinc, ki je že v zaporu neprestano izpreminjal svoje zagovore ter na razne načine prikazoval potek svojega dejanja, ki ga je skušal olepšati na ta način, da je zatrjeval, da je ustrelil svojo ženo samo po nesreči, je tudi danes v svojem bistvu ostal pri istem zagovoru. Zatrjeval je, da je imel namen ustreliti samega sebe. Ko je potegnil pištolo iz žepa, se je orožje slučajno sprožilo ter je strel po nesreči zadel in usmrtil njegovo ženo. Ferlinc je odgovarjal na vprašanja sodnikov v nemščini. Slovenščino je samo lomil ter se je zagovarjal, da je prebil večino življenja na Dunaju in tako je naš jezik pozabil. Razprava je trajala čez 12. uro. Obtoženec in občinstvo je nestrpno pričakovalo sodbe, ki jo je izrekel senat po daljšem posvetovanju. **Ivan Ferlinc je obsojen na 18 let robije, na trajno izgubo častnih pravic, na izgubo državne službe.** Sodba je Ferlinca silovito pretresla. Izbruhnil je v krčevit jok. Ko sta pristopila paznika, da ga zvežeta in odpeljeta, se je začel krčevito braniti in jedva je uspelo, da sta ga čuvaja s pomočjo treh policijskih stražnikov odpeljala v ječo.

Občni zbor javnih kontrolnih uradov na Dunaju

Ljubljana, 10. nov.

Moderni razvoj mesta prinaša s seboj čedalje obsežnejši in bolj kompliciran upravni aparat, kar nujno zahteva tem večjo kontrolo, ne le formalno, temveč tudi materialno. Zato so si mnoga večja mesta ustanovila posebne kontrolne urade nad vsemi mestnimi uradi in podjetji.

Tudi ljubljanska mestna uprava je uvidela, da bi bil tak kontrolni urad nujno potreben. Revizijske komisije, od katerih nekatere še poslujejo, so ugotovile velike pomanjkljivosti v izvajanju redne zadostne materialne kontrole, kar je povzročilo naši občini neprecenljivo gmotno in še večjo moralno škodo. Ko se je konstituiral novi mestni svet, je bil kmalu izvoljen po vzorcu številnih tujih mest poseben kontrolni odbor, ki mu načeljuje mestni svetnik g. prof Karel Dermastia. Ta odbor je izdelal poseben pravilnik za nov kontrolni urad, katerega je mestni svet sprejel na svoji VI. redni javni seji z dne 3. VII. t. l. in katerega je kr. banska uprava tudi že potrdila. S tem je bila dana zadostna formalna podlaga za delo novega urada. Najnovejši uspeh tega prizadevanja naše nove mestne uprave je bilo povabilo naše mestne občine na občni zbor javnih kontrolnih uradov, ki se je vršil 23. in 24. oktobra t. l. na Dunaju, v prostorih kontrolnega urada dunajske mestne občine. Po nalogu predsednika gospoda dr. Juro Adlešiča sta se tega občnega zbora udeležila dva višja mestna uradnika.

Občnemu zboru je sledilo večje število krajših strokovnih referatov (tako na pr.: razvoj javnih kontrolnih uradov; Razvoj računovodstva mesta Dunaja z upoštevanjem notranje kontrole; Ustroj in naloge podjetij mestne občine; Ustroj računovodstva mesta in samostana Klosterneuburga pri Dunaju, ki je vpeljal tako imenovano konstantno knjigovodstvo, t. j. kombinacijo dopike in kameralistike; Ustroj tkzv. mešanih podjetij, pri katerih je finančno udeležena dunajska mestna občina; Kontrola organizacije itd.).

Za referati je prišlo praktično prikazovanje, oziroma ogled računovodstva dunajske mestne uprave, mehaniziranega konstantnega knjigovodstva in najmodernejših sistemov kartotečnega knjigovodstva. Predavanjem in ogledu je sledila diskusija, ki je dala veliko novih pobud in smernic za delo na področju uspešne kontrole komunalnih uradov in podjetij, ki sicer res ne bo mogla popolnoma preprečiti vseh mogočih neredn-osti, vendar pa vsekakor možnosti raznih nedopustnih manipulacij in nerednosti knižala na najmanjši obseg.

Vsega tega so se udeležili zastopniki skoraj vseh večjih avstrijskih, češkoslovaških, švicarskih in ogrskih mest. Od vseh jugoslovanskih mest pa sta se tega občnega zbora, predavanj, ogledov in diskusije udeležila le omenjena zastopnika naše občine. Udeležence je pozdravil zastopnik avstrijske zvezne vlade, v imenu odsotnega dunajskega župana pa prvi podžupan in direktor dunajskega magistrata.

Na ta način je Ljubljana prvič prišla v tesnejše stike s predstavniki kontrolnih uradov tujih mest ter s tem kot prva izmed vseh jugoslovanskih mest stopila v vrsto onih tujih mest, ki so sledila potrebam današnje dobe ter si ustanovila poseben kontrolni urad, ki redno nadzira poslovanje vseh mestnih uradov in mestnih podjetij.

Vsekakor je tudi to dejstvo lep sad tovrstnega prizadevanja sedanje mestne uprave, ki se neprenehoma trudi, da vpostavi v naše občinsko gospodarstvo prepotreben red in čut za odgovornost.

Lahka atletika pri nas doma in drugod

Ljubljana, 10. novembra.

Letošnjo lahkoatletsko sezono smatramo lahko za končano. Tekači bodo skoraj zamenjali svoj 400 m dolgi temni trak okoli igrišča z belimi sledmi na strninah. Te slednje so lepše in na njih ne bo preteklo toliko znoja in potnih srag, kot jih je preteklo na tekališču, pa naj bo to na številnih letošnjih tekmovanjih ali pri treningu.

Letošnje leto je bilo trdo in težko leto. Sicer imamo prav v zadnjem vse polno lahkoatletskih prireditev. Vendar te prireditve ne moremo imenovati mitinge, ki jih je vodila potreba, ampak jih poraja grozeča skupščina JLAZ v Zagrebu, ki bo 20. decembra letos. Pravila jugoslovanske lahkoatletske zveze groze, da bo vsak klub, ki v letošnjem koledarskem letu ni priredil ene svoje prireditve in dveh nastopov, črtan iz članstva JLAZ. Zato tolikšna naglica v prireditvah: zadnji dan za prireditve je pa 15. november. Na rednem občnem zboru JLAZ bo važen vsak glas. Gre za vprašanje, ali bo nova uprava JLAZ še ostala, ali bo po dveh mesecih zrušena. Zato so vsi klubi na okopih, oziroma pravilnejše prav za prav posamezniki, ki hočejo obdržati »vlado«, ki je trenutno na krmilu, oziroma oni, ki jo hočejo zrušiti.

Pri nas doma

Vsa letošnja lahka atletika je bila v znamenju Berlina. Praznik mladine vsega sveta — XII. moderne olimpijske igre — je imel svoj odmev v Sloveniji ravno tako, kot povsod drugod v svetu. To so tudi očala, skozi katera moramo gledati tudi na naš obračun.

Kdo je bil najuspešnejši? Zopet tekači — tako kot vsako leto. V tekih na dolge in srednje proge smo imeli Slovenci v Jugoslaviji vedno precejšnjo besedo. V nekaterih tekih držimo Slovenci stalno državne rekorde; zanimivo pa je, da v metih in skokih močno zaostajamo, da, skoraj odpovemo. Edini metalec, ki ga je dosedaj dala slovenska lahkoatletika je kladivar ing. Stepišnik Milan (SK Ilirija). Ta izjema potrjuje pravilo.

Kje naj iščemo razlogov? Ali morda zato, ker imajo metalci premalo treninga in energije ali morda zato, ker nam meti sploh ne prijajo. Radi pomanjkanja treninga in energije prav gotovo ne, kako bi sicer dosegli naši sportniki uspehe v tekih. V čem torej? Temeljne lastnosti, ki jih mora imeti vsak metalec, potrebnost koncentracije za en sam trenutek, potreben je silen temperament, ki vzroji v hipu, ne pa hladen računar. Samo tak metalec bo dober metalec. To so temeljne komponente, ki jih mora imeti metalec, k temu pa pride vedno trening in zopet trening.

Tekaču ni potrebno v toliki meri; njegovo delo, recimo pri teku na 5000 m, je porazdeljeno na dobrih 15 minut. Tekač mora biti pameten, premišljen, preudaren, znati mora svoje sile porazdeliti, skratka mora biti taktik, poleg tega pa še tehnično dovršen in izpiljen Oni, ki teče na 10.000 m, mora biti mnogo, mnogo bolj preudaren kot oni, ki teče na 100 m. Zanimiva je ugotovitev, da imamo Slovenci več dobrih dolgoprogašev in srednjeprogašev kot pa sprinterjev.

Toda kljub temu zaznamujemo Slovenci v metu kladiva v državi rekord, ki ga je izboljšal ing. Milan Stepišnik dne 13. junija 1936 v Pragi ob priliki dvoboja med ČSR in Jugoslavijo. S tem je izboljšal svojo dolžino za 18 cm. Prejšnji rekord sta držala Goič in Stepišnik skupno, prvi v l. 1932, drugi v letu 1934. Večkratni letošnji poizkus ing. Stepišnika, da spravi kladivo na 50 m, mu ni uspel. To je vse, kar imamo Slovenci v metih.

Ista slika je v skokih! Ne gre naprej! Niti v daljavo, niti v višino, niti troskok niti skok ob palici. V listo najboljših skakačev v Jugoslaviji je uvrščen samo Martini Fric (ASK Primorje) s skokom v višino 1.85 m, ki ga je postavil v letu 1934.

Kaj pa tekači?

V teh panogah — v tekih pa zaznamujemo letos prav lep napredek. Smelo lahko trdimo, da si ni mogoče misliti jugoslovanske reprezentance brez slovenskih tekačev. Pa ne samo, da bi bili to posamezniki. Tudi drugo in tretje plasirani ne zaostajajo mnogo za »Špicami«. Vendar moramo tudi tukaj v letošnjem letu označiti dve razdobji. Mejnik med obema so olimpijske igre v Berlinu.

(Nadaljevanje.)

Huda nesreča na Aleksandrovi cesti

8 letno dekletce padlo v 6 m globoko klet

Ljubljana, 10. nov.

Sedaj jeseni, ko se vsi zalagamo z drvmi in premogom, so nekatere mestne ulice dobile popolnoma svojevrstno lice, kakršnega vidimo lahko samo v jeseni: Veliki kupi premoga segajo čez trotoar za pešce, drugje zopet veliki kupi drv, ob njih pa motorna žaga, s katero jih žagajo.

V vsakem takem primeru pa je navadno še nekaj: odprta je odprlina, skozi katero spravljajo drva ali premog. To je navadno okno v klet, še večkrat — in to posebno v centru mesta — pa so te odprline vdelane skozi trotoar in so pokrite z običajnimi železnimi vratci. Kadar spravljajo premog ali drva, so te, skozi tlak narejene odprline, dosledno odprte in navadno niso z ničemer zavarovane. Na ta način je nepreslana nevarnost, da se pripeti na ulici kaka nesreča.

S tem v zvezi je prišlo v petek popoldne do hude nesreče, ki malo da ni zahtevala življenje malega dekletca. Bilo je na Aleksandrovi cesti. Tu so spravljali drva in imeli pri tem odprto odprtino, ki vodi v klet. Ta odprtina očividno ni bila zavarovana, niti ni kdo pazil, kaj se dogaja okrog te odprtine. Tedaj je prišla po tlaku 8-letna punčka nekega uglednega meščana. Dekletce je bilo v spremstvu vzgojiteljice, a bogsigavedi kako je prišlo do tega, da nikdo ni opazil, kako se dekletce bliža odprtini. Naenkrat je dekletce zdrsnilo skozi luknjo v klet. Padlo je okrog 6 m globoko ter obležalo tam nezavestno. Vzgojiteljica je seveda takoj alarmirala ljudi, ki so potem nezavestno dekletcee spravili na dom. Dekletce je ležalo dan in pol, ne da bi prišlo k zavesti. Odlični zdravniški negi se je zahvaliti, da je dekletce še pri življenju, dasi še vedno ni popolnoma izven nevarnosti.

Ta dogodek, ki bi bil lahko usoden za šele vzcvetelo življenje, naj bo opomin vsem, ki pri spravljanju drv in premoga ne postopajo dovolj previdno.

Od tu in tam

V nedeljo je knez namestnik Pavle na svojem gradiču na Brdu sprejel v avdijenco dr. Vladka Mačka.

V nedeljo so bile občinske volitve v 50 občinah na Hrvatskem. 43 občin je osvojila b.HSS, JRZ je dobila tri občine, JNS nobene, b.SDS pa eno. V treh občinah so zmagale tako zvane gospodarske liste.

Na grozen način si je končala življenje hišna posestnica v Zagrebu Dragica Tomažič. Bila je živčno bolna in je večkrat obupavala nad življenjem. Včeraj pa so jo našli v stranišču s prerezanim vratom in z dolgim kuhinjskim nožem, ki je štrlel iz prsi. Svoji sosedi je dejala, da gre na trg, pa se je dejansko zaprla v stranišče in si najprej prerezala grlo, nato pa si z vso silo zasadila 20 centimetrov dolg kuhinjski nož naravnost v srce.

Krvavo sta obračunala med seboj v Zagrebu dva vajenca. Dve delavnici sta bili v kleti ene in iste hiše. Še preden so pričeli zjutraj delati, je šel mizarski vajenec Ivan Kovač k sosedu vajencu Francu Bregantu in zahteval, da mu vrne dolg 6 dinarjev. Bregant pa je upnika lopnil s pestjo po nosu, da ga je oblila kri. Kovač je stekel v svojo delavnico, vzel dleto in priletel nazaj. Bregant ga je hotel že pri vratih zadržati, toda Kovač je skočil kakor ris na nasprotnika in mu dleto zadrl v srce. Smrtno ranjen je Bregant skočil na napadalca in ga hotel prijeti. Toda takoj nato ga je napadla omedlevica in poklicali so reševalni avto, ki ga je odpeljal na kliniko. Tu pa je nekaj minut kasneje umrl. Ob spopadu je bilo več pomočnikov in vajencev obeh delavnic navzočnih, vendar si ju niso upali ločiti, nekateri pa so vso zadevo jemali kot običajno medsebojno lasanje med vajenci.

Stavkati so začeli včeraj v Zagrebu tudi lesni delavci in zahtevajo kolektivno pogodbo. Njihove zahteve so zvišanje plač in uvedba 8-urnega delovnega dneva, dočim zahtevajo podjetniki 10-urno delo. Lesni trgovci pa so vse zahtevke, ki se tičejo povišanja plač, odbili. Oboji pa so se obrnili na bana dr. Ružiča in ga prosili, naj razpiše v tej zadevi javno anketo.

Turistična zveza v Splitu je za nedeljo 15. t. m. sklicala v Splitu turistično konferenco, ki bodo na njej razpravljali o financiranju turizma z ozirom na občinske in banovinske proračune, kakor tudi z ozirom na proračun trgovinskega ministrstva. Konference se bodo udeležili zastopniki banskih uprav v Ljubljani in Zagrebu, v Splitu in Cetinju ter zastopniki turističnih zvez v Ljubljani in Zagrebu.

Na čuden in nenavaden način sta dva ljubosumneža obračunala med seboj. V Miljevcih v Slavoniji se je Barbara Gojšek sporazumela z Matijo Tomljenovičem in sta se naselila v skupno stanovanje. Živela sta kakor bi bila oženjena. Polega tega svojega »moža« pa je Barbara precej dobro poznala tudi mnogo drugih moških, ki so jo pogostokrat obiskovali. Matija pa je zahteval od svoje priležnice, da odganja take vsiljive goste. Barbara pa je sklenila poučiti ga, da je njun zakon sporazumen in »začasen«. Zvečer se je zunaj hiše sestala z enim svojih ljubimcev. Matija je to zaslutil in pohitel na dvorišče. Tu ga je pa konkurent počakal z velikim nožem in mu ga zadrl v glavo pod očesom. Napadalec je takoj pobegnil, nakar je Matija naskočil Barbaro. Matija pa je imel še toliko moči, da je z zadnjimi močmi izvlekel nož izpod očesa in ga zasadil v Barbaro. Umrla sta oba.

6000 dinarjev kazni je zadelo občino v Subotici, ker je skozi 50 let brez dovoljenja vodila svoji dve podjetji, namreč klavnico in plinarno. Oblast sploh ne bi prišla na to, kajti za tako staro klavnico pač nihče ni povpraševal po dovoljenjih. Ko pa je občina le uvidela, da bi bilo mnogo boljše, če bi imela dovoljenje, se je obrnila na okrajno glavarstvo za dovoljenje. Tako pa je oblast zvedela za nekaj, o čemer preje sploh niso pomišljali. Sledila je kazen, poleg tega pa je oblast tudi odklonila obrtnico za klavnico, ker ne odgovarja higijenskim predpisom. Klavnica je namreč v takem stanju, da je varnost življenj odjemalce mesa iz te klavnice nezaščitena.

Nad trideset kmetov v Novskem Sigecu se je pred tremi dnevi udarilo. Sprva so se stepli le neki trije, potem pa so posegli med nje ostali, da se je razvila prava bitka. Posledice so bile hude in nenavadne. Razbili so tri hiše, mnogo ljudi pa ranili. Enega pa so zvezali in vrgli v reko, da ga še niso našli. Najbrž je utonil, če se mu ni posrečilo na kak način rešiti se vezi.

V Derventi v Bosni so fantje na prav zanimiv način ukrotili svojega tekmeca pri dekletih. Mladi Nenad je imel komaj 20 let, pa je znal mešati štrene vsem fantom in tudi oženjenim. V tem se zdi, da se je že tako izvežbal, da je skalil že veliko zakonov in razdvojil mnogo zaljubljencev. — Zato so mu fantje nastavili pod oknom, kamor je hodil vasovat, past. Skopali so namreč jamo in jo pokrili le s tenko plastjo. Ko je Nenad stopil pod okno, se mu je vdrlo pod nogami in padel je v jamo. Priskočili so fantje in jamo pokrili z deskami. Revež je moral v mrazu prestati vso noč v jami, rešili so ga šele ljudje, ki so slišali obupno njegovo klicanje.

16. novembra bo občni zbor glavne zadružne zveze pod predsedstvom dr. Antona Korošca.

Blizu Novega Marofa sta kmet Ivek Koščak in njegova žena odšla na polje, doma pa pustila otroke. Ta čas pa se je svinja privlekla iz svinjaka in napadla otroka, ki je ležal v zibelki. Odgriznila mu je roke, nos in velik del obraza. Ko so se starši vrnili, so našli dete skoraj mrtvo. Po nekaj urah je tudi umrlo.

10.650 ladij je zaplulo v mesecu oktobru v jugoslovanska pristanišča. Skupna tonaža teh parnikov je dobra dva milijona ton.

Izredne množine mavca izvažajo iz naše države, prav za prav iz Dalmatinskega Kosova, v Anglijo in Daljni Vzhod. V zadnjih mesecih so ga izvozili 1500 vagonov. Ker pa pri nas primanjkuje prevoznih ladij, bodo ta posel prevzeli Nemci. Posebno mnogo naročil prihaja iz Japonske. Do sedaj so sklenili kupčije še za 15 tisoč vagonov.

V Sušaku se je ustanovila novo družba za pomorsko plovbo s 5 milijoni dinarjev kapitala. Družba je delniška in je pri njej baje udeležen v največji meri angleški kapital.

V nedeljo so v katedrali v Djakovem posvetili velikanske orglje, o katerih smo že pisali, da jih je ustvaril slovenski mojster Franc Jenko v Št. Vidu nad Ljubljano. Orglje imajo 5036 piščali. Ko so jih posvetili, so priredili jugoslovanski mojstri na orgljah Stanko Premrl in dr. Franc Kimovec iz Ljubljane, ter prof. Dugan iz Zagreba koncert cerkvenih skladb. Posvetitvi pa so prisostvovali zastopnik kralja, papeški nuncij, nekateri škofje in zagrebški ban.

Tajne morja Sargasso

Mnogo še nerešenih ugank skriva v sebi veliko morje. Bilo je že nešteto raziskovanj na vseh koncih in krajih, ki so tudi prinesla marsikatera odkritja v dosedaj neznanem svetu, tudi v svetu pod morjem, kljub temu pa je ostalo vsepovsod, posebno pa še v globinah morja toliko neznanega, da se mora pač človek skoro zadovoljiti z mislijo, da ne bo nikdar vsega odkril.

Plavajoči travnik sredi morja

Tudi po morju so potegnjene nekake ceste, po katerih dan za dnem plovejo številni parniki od ene celine do druge. Vse okoli teh cest pa je kakor neznana pokrajina, kamor še ni stopila človečka nova. V te neznane kraje je morda kdaj zalavala razbita ladja, drugače pa mnogo ni znanega o njih. Takšna ogromna morska pokrajina, ki meri nič manj, kakor 8 milijonov kv. kilometrov in ki skriva v sebi nešteto čudes, leži na odprtem morju med Ameriko in Evropo, ali bolje rečeno med Azorskimi otoki na vzhodu in med zahodnoindijskim otočjem. Ta del morja nosi tudi posebno ime, ki je nekaka razlaga zanj. Imenuje se Sargasso. To ime je španskega izvora in pomeni morske tange, to je neke vrste plavajoče morske rastline. Kdor se vozi z ladjo po tem morju, ima vtis, kakor da ladja drči preko ogromnih travnikov. Te rastline namreč pokrivajo morsko površino, kakor da je posejana z gosto travo vse do tja kamor nese oko. Barva vode je vse bolj modra, kakor pa drugod, voda pa je tudi mnogo toplejša.

Ta del morja je vsaj deloma poznal tudi že Kolumb, ko ga je pot zanesla iskat poti okoli sveta. Od tedaj naprej pa je bil ta del morja tudi razvpit in je veljal kot kraj strahu tudi za najbolj izkušene mornarje. Vsak, kdor ga vidi, se začudeno vpraša, odkod pride toliko rastlin na široko morje. Navadno veljajo tange kot znak, da je v bližini nekje že morska obala. Ko so Kolumbovi mornarji zagledali to rastlinje, so se prvi hip kar malo oddahnili, ker so mislili, da se bodo mogli v kratkem odpočiti na varnem, na suhi zemlji. Spustili so tudi jadra. Kmalu so se pa morali prepričati, da na tem mestu ni duha ne sluha o kaki suhi zemlji, vendar so še vedno nekako v strahu nadaljevali na Kolumbovo povelje svojo pot.

Sargasso - morje strahu

Čeprav je alg ogromno število, vendar ne delajo nikakšnih ovir ladjam, ki nanje nalete. Bajka pa je vendar napravila to morje za kraj največje oroze, za kaj najkrutejši pošast, za kaj morskih deklic, ki izvabljajo v svojo bližino človeka, nato pa ga potegnejo v morske globine v objem požrešnih polipov.

Sargasso pa je ostalo morje čudes in strahu tudi v času modernih ekspedicij. Tudi morje najbolj zapletenih ugank bi ga lahko imenovali. Sprva je prevladovalo prepričanje, da se je ta travnik alg odtrgal nekje od obale in ga je morje odneslo nato na široko. Toda, ta razlaga je tudi kmalu zadela na težave. Ni se posrečilo, da bi odkrili kje drugod take morske tange. Poleg so tudi ugotovili, da od najrazličnejših tang, ki rastejo na morskem dnu, ni prav nič takih, ki bi plavale tudi v Sargaškem morju.

Ta gibajoča se polja v Sargasso so na drugi strani tudi kraj, kjer se najrazličnejše morske ribe drste in plode. Kakor znano, hodijo jegulje iz sladkih voda na drstenje v Sargaško morje, da se tam sparijo. Odtod se ne vrnejo več nazaj. Zanimivo pa je vsekakor dejstvo, da se mladi njihov zarod sam poda v sladke vode, in sicer ravno tja, kjer so bivali prej njihovi predniki, kakor da bi jim kdo pokazal pot.

Ribji „krilatci"

Najzanimivejše ribe, ki žive v tem Sargaškem morju, so pa gotovo tako imenovane leteče ribe. Raziskovalcem ni vedno lahko opazovati življenje teh »krilatih« rib. Treba se je že poslužiti nekakšne zvijače, da jih privabijo v svojo bližino. Da bi jih človek ujel na tak način, kakor lovi druge vrste rib, je dokaj neuspešen posel. Tam, kjer ladja obstane na postajališčih, navadno potope dobro zaprto električno svetiljko dober čevelj globoko pod morsko gladino. »Leteče« ribe priplavajo k luči in plešejo okoli nje ravno tako, kakor plešejo veše okoli svetilke. Pri taki svetlobi ni težko vzeti na piko kak lep eksemplar in ga vjeti v malo ribjo mrežico. Počasi se bližajo ribe z razprostrtimi krili proti luči in kakor postolke trepetajo na enem mestu, kakor nalašč, da jo lahko zasačiš s svojo mrežo.

»Leteče« ribe napravljajo svoja gnezda v plavajočem grmovju morskih tang. Prav zanimivo je, kako ta riba znaša svoje gnezdo: Sop tang poveže riba z neko belo snovjo v nekak snopič, ob katerega naniza svoja jajčeca. Ta jajčeca in vez je oboje težje od vode in bi se potopilo, če je ne bi vzdržali mehurčki, ki so na gosto posejani ob rastlini sami.

Novo odkriti »krilatci« v Sargaškem morju pa dokazujejo, da je pod morsko gladino še mnogo novega, kar more prej ali slej prinesti še nova presenečenja radovednemu raziskovalcu. Tako so pred kratkim odkrili v bližini ameriške obale ribo, ki ima prav svojevrstno navado. To je riba gurami. Sicer je bila ribja družina gurami tudi že prej znana, vendar ni bila znana tudi lastnost, da je tako nagnjena k poljubljanju. Taki poljubi trajajo včasih ure in ure dolgo. Prave razlage zato še ni, vendar pa ni izključeno, da tudi riba na ta način izraža nekevrste ljubezen, čeprav je ribja.

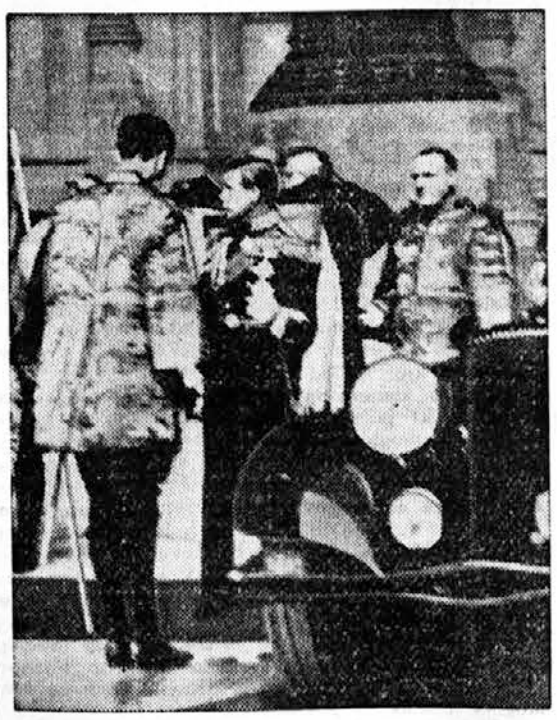

Angleški kralj Edvard VIII. zapušča po otvoritvenem govoru zgornji dom. Tudi angleški običaji in noša sta prišla do veljave.

Veseli in žalostni dnevi Madrida

Pravo mesto nebotičnikov

Vsakemu, kdor ni videl Madrida, si je prav težko predstavljati, kakšno je v resnici to mesto. Pa je v zvezi z zadnjimi dogodki vendar zanimivo vedeti kakšno podrobnost iz tega španskega središča, ki so mu zadnje dni tudi že prišli do živega španski nacionalisti, ki ga hočejo imeti, če ne drugačnega, pa vsaj porušenega. Kakšna je ta slika Madrida, ki je ni ustvarila zadnja državljanska vojna na Španskem, pač pa dolgotrajen zgodovinski razvoj? Kdor bi si iskal tod sončnega juga in tipičnega južnaškega vrvenja, bi bil morda celo razočaran, ko bi izvedel za pravo resnico o Madridu. Vsega gornjega tam ni. Madrid je pred vsem moderno mesto, da celo lihko bi reklo bolj moderno, kakor marsikatero drugo evropsko mesto. Že na prvi pogled je videti to. Madrid je gotovo edino mesto v Evropi, ki se lahko ponaša z resničnimi nebotičniki v večjem številu. Povsod drugod po evropskih mestih je le nekaj, eden ali dva eksperimenta, ne pa tako kakor v Madridu, kjer so cele mestne četrti pozidane v nebotičnike. Ta prednost je za Španijo prav posebna značilnost. Svojo nekdanjo sliko je Madrid izgubljal mnogo hitreje, kakor kakšno drugo mesto v Evropi in lahko rečemo, da je v razvoju nekaj razdobij naravnost kar preskočil in se naenkrat pojavil v najmodernejših obrisih, ki jih drugod niso še zdaleka niti slutili.

Kakor so najmodernejše ulice one, ob katerih štrle nebotičniki, tako v resnici pravo središče Madrida in okoli Calle de Alcala. Proti večeru se tu nakopiči navadno toliko ljudstva, da je težko kam priti, ker ti je povsod zastavljena pot. Tu se takorekoč zbira mlada Španija, naj tej promenadi. Kavarne ob trgu so polne in ob kavi ali čaši vermuta opazuje ves ta dolgi sprevod oni, ki se ga sam ne udeležuje.

Kdor hoče dobiti pravo sliko te sijajne mestne četrti, mora malo proč od vrveža na široko in na najlepšo madridsko ulico, na ulico Avenida de Recoletos ali Avenida de la Castelana. Ob prvi stoji slavni madridski muzej Prado, slavni Prado, kjer lahko vidiš najznamenitejše posebnosti iz vsega sveta. Na Avenida de la Castellana stoje tudi vile bogatih madridskih trgovcev, pa tudi cela vrsta poslopij, kjer so nastanjena tuja diplomatska zastopstva.

Življenje ponoči

Kdor pa se hoče zvečer malo zadovoljiti in pozabavati, mora nazaj v središče mesta. Madridčani večerjajo precej pozno. Šele ob četrt ure pred 11 se začno tudi zadnje predstave po kinematografih. Pa tudi nekatere gledališke predstave. Šele nekako ob treh zjutraj bi človek lahko rekel, da se je začel nočni mir. Ko pa človek končno le pride domov, še niso vse težave premagane, treba je še nekaj. Kaj neki, bi utegnil reči kdo, ki bi že rad legel k počitku? Da, nekaj, kar prav za prav spominja na nekdanje stare čase: Treba je poklicati namreč nočnega stražarja, ki je vbrk vsem modernim pridobitvam ohranil v Madridu svoj položaj, ki ga je zavzemal nekoč. Plosk z rokami, in že sliši na ulici njegov zadrčni glas. On ne odpre samo velikih vežnih vrat, pač pa tudi vrata od stanovanja ter skuša na vsak način dokazati, da je pod njegovim varstvom vse varno pred vlomi.

Kakor pa hodijo Madridčani pozno spat, tako tudi pozno vstajajo. Zakaj živi Madrid to ponočno življenje, to lahko razloži samo položaj mesta samega. Poleti je v opoldanskih urah tako neznosno vroče, da je nemogoče misliti na kakšno delo. Kljub temu pa, da je podnevi tako silno vroče, vlada ponoči izreden hlad, celo mraz je, seveda ne vedno, toda mogoče je tu vse. Toda človeška roka je podrla tudi klimatske zapreke in neugodnosti, ki izvirajo iz položaja mesta. Zato je bilo v Madridu tudi toliko razumevanja za moderne podvige in za moderno življenje, kljub temu, da se je na drugi strani ponekod ohranila stara tradicija.

Zgodovina viharnih dni

Mesto Madrid je od vsega svojega početka doživel in pretrpel mnogo viharnih dni, katerih verne slike so ohranjene kot najdragocenejši zaklad, ki ga čuva španski narod. Po nemirnih dneh, ki so tolikokrat zadivljali po Španskem, pa je vselej posijalo vsaj nekaj sonca in prišlo do miru, ki ga španski narod ni toliko navajen, kakor potreben. Tudi po sedanji državljanski vojni, ki jo je zasnovala rdeča propaganda od vzhoda, in ki je bo, kakor vse kaže, prav kmalu konec, čeprav bodo Španci posledice te vojne občutili gotovo dalj časa, kakor pa je trajala vojna sama, bodo nastopili lepši dnevi, čeprav gotovo ne še lepi.

Nič kaj dobro se ne počuti ta mladi angleški junak, čeprav že hoče na lov.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 10. novembra. 11 Šolska ura: V Haagu — v palači miru. Vtisi iz letošnjega obiska v najvišji mednarodni mirovni ustanovi — reportaža (gospa Milena Verčon). — 12 Pesmi južnih Slovanov (plošče). — 12.45 Vreme, poročila. — 13 Čas, spored, obvestila. — 13.15 Znani pevci (plošče). — 14 Vreme, borza. — 18 Pester spored (Radijski orkester). — 18.40 O islamu: Klic preroka iz Meke (urednik gosp. France Terseglav). — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Kralj Miljutin (dr. Stanoje Stanojević iz Belgrada). — 19.50 Zabavni zvočni tednik. — 20 Orgelski koncert (plošče). — 20.15 Prva legija. — Drama iz jezuitskega življenja, spisal Emmet Lavery. Izvajajo člani Narodnega gledališča v Ljubljani. — 21.45 Plošče (Smetana in Čajkovskij). — 22 Čas, vreme, poročila, spored. — 22.15 Zvoki za oddih (Radijski orkester).

Drugi programi

Torek, 10. novembra. Belgrad I.: 20 Narodne pesmi. — 20.30 Humoristični časopis. — 22.20 Radijski orkester. — *Zagreb:* 20 Opera. — *Budimpešta:* 20.55 Orkestralni koncert. — 22.35 Plošče. — 23.10 Jazz. — *Praga:* 19.45 Lahka glasba. — 20.35 Gledališki večer. — 22.15 Kvartet. — *Varšava:* 19.20 Lahka glasba. — 21 Baletna glasba. — 22.45 Poljska pesna glasba. — *Berlin—Stuttgart:* 20.10 Solistični koncert. — *Hamburg:* 20.10 Marschnerjeva romantična opera »Vampir«. — *Köln:* 20.10 Plesna glasba. — *Monakovo:* 20.10 Lovski večer. — *Bukarešta:* 20.30 Simfonični koncert. — *Strassbourg:* 21.30 Opera »Boris Godunov«.

SALDA-KONTE
STRACE - JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE - MAPE
ODJEMALNE KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.

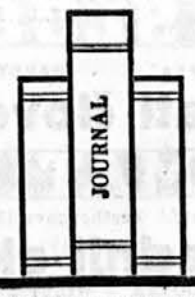

NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH
KNJIGOVEZNICA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ
K. T. D.
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA ULICA 6
II. NADSTROPJE

Hollywood, filmski raj in pekel

»Kaj kočemo,« pravi preprosto, »saj sami vidite kako je z nami. Edina tolažba je, da nisva sami, Dorothy in jaz in da nisva najbolj nesrečni. So druge, ki žive po pet let v eni sobi in če imajo dve obleki, so srečne.«

Najlepše ženske na svetu.

Ko krožim po Hollywoodskih ulicah, me preseneča izredna lepota večine žensk, ki jih srečujem. Po kavarnah, po hotelih, pri frizerjih, prodajalke cigaret, delavke, manikirke, dekle, vse so lepe.

Toda to, kar mi je pravila Mariana, mi je odprlo oči.

Nič slučajnega ni, da so najlepša dekleta sveta zbrana prav v Hollywoodu. Tu so zato, ker niso nikdar mogle od tukaj oditi. V začetku so bile ujetnice svojih sanj, zdaj so pa ujetnice svoje bede.

Vse pripovedujejo isto zgodbo.

Videla sem v kinu Greto Garbo. Pravili so mi, da sem ji podobna. Zato sem prišla sem, toda v Hollywoodu mislijo, da ji nisem nič podobna. Kaj menite vi, gospod? Ali se vam ne zdi na prvi pogled, da imam na sebi nekaj Grete Garbo?«

Toda žal niso vsa ta dekleta delavke ali dekle. Povečini tvorijo osebje tajnih hiš v Hollywoodu.

Lastnice teh hiš so kaj brez skrbi zaradi dotoka novih sil. Neka taka mi je rekla:

»Ta ne postavajo pri meni. Jih kar kmalu pošljem naprej. Moram imeti novo blago. Za naraščaj takih hiš skrbi film, nam se ni treba dosti prizadevati. Treba nam je samo izbirati med tem, kar ostane od filma.«

Kam pa gredo tiste, ki pridejo od tu v Los Angeles?

Še nižje kakor te nesrečnice. Izginejo po javnih hišah v kitajski četrti v San Franciscu. Najbolj čudno pa je pri stvari to, da se tiste, ki jih je ta gniloba zajela, prav nič ne smatrajo kot žrtve, ampak žive od svojih nad, ki se ne bodo nikdar izpolnile. Vsaka misli, da jo konec koncev čaka usode Grete Garbo.

Prav tak položaj pa je na drugi strani pri moških.

Šofer v taksiju, prodajalec v špecerijski trgovini, cestar ob poti, vse to so sami bodoči filmski mojstri, kakor Clark Gable ali Douglas Fairbanks.

Preganjači.

V to žalostno vrsto spadajo še tisti stari igralci, katerih slava je potekla in ki mislijo, da so postali žrtve svetovne zarote.

Nekega dne grem spet h Burkeju. Takoj mi da znamenje, naj počakam v sosednji sobi in pusti vrata odprta. Z očmi trene in mi naznači, da me bo to, kar se odigrava v njegovi pisarni, mogoče zanimalo.

V pisarni zapazim zelo elegantno žensko, ki njen obraz dobro poznam. Toda ne morem si domisliti njenega imena.

Ženska je silno razburjena in razgraja pred Burkejem, ki jo posluša docela negibno in brez zanimanja.

»Toda, zakaj ne jaz,« vpije ženska.

Burke nič ne odgovarja in ženska nadaljuje:

»Zakaj nisem dobila te vloge jaz? Zahtevam, da mi poveste svoje razloge.«

Burke kar najprej molči, kakor kip.

»Že vem, zakaj molčite. Saj ne morete navesti niti enega razloga za to, ker nobenega ni. Seveda, Claudette Colbert, toda to dekle sploh ne zna nič. To bi lahko vedeli, da Colbertova ni nič drugega kakor neumna statistka in da je ta vloga, kakor nalašč ustvarjena zame.«

Burke jo skuša ustaviti, toda obiskovalka se dvigne in se vsebolj razburja.

»Pravi razlog je v tem, ker ste vsi proti meni. Mar ne,« izprašuje.

Burke malomarno zmigne z rameni.

»Kadar mislim,« nadaljuje ženska, »da sem dvanajst let dolgo igrala same prve vloge in vse velike vloge in da listi še zdaj ne marajo napisati niti slabega o meni... To je škandal, to je zarota. Sicer pa imam vsega tega dovolj in odpotujem še nocoj v New York.«

Takoj, ko je odšla, pride Burke k meni.

»Če bi to moglo biti res,« mi reče, »namreč ta odhod v New York, bodite prepričani, da bi bila spet tukaj v osmih ali petnajstih dneh ali pa v šestih mesecih.«

»Kdo pa je to?

Burke mi imenuje ime neke igralke, ki je bila pred petimi leti slavna po vsem svetu.«

»Toda kako je prišla na tako žalosten položaj?«

»Zmeraj ista storija. Preveč dolgo je čakala, da bi znižala svojo ceno. Ne ona, ne tiste, ki so njej podobne, se ne morejo sprijazniti z mislijo, da njihova slava upada. To se pozna na tem, da jim družbe začno zniževati prejemke. Tista, ki je dobivala desettisoč dolarjev na teden, jih ne mara sprejeti osem. Potem ji ponudijo pet tisoč. Na vse zadnje, če bi bila pametna, bi jih sprejela pet. Toda te vrste ženske niso nikdar pametne. Čas si preganjajo s tem, da same o sebi pišejo hvalilna pisma in jih pošiljajo vsem družbam.«

»Kako pa živijo?«

»No, večina jih ima nekaj denarja. Danes jih še tako ne grize, grize jih to, da so izgubile slavo, in da mislijo, da jih ves svet preganja. Ne vedo, da je samo ena pot, če se hočejo rešiti: zapustiti Hollywood. Če hoče človek imeti pri filmu uspeh, mora biti drugačen. Tisti ljudje, ki venejo, so izgubljeni.«

»V koliki meri?«

»V toliki, da postanejo statisti.«

Armada statistov.

Križišče Hollywood, Boluevarda in Western Avenue je eno najbolj živahnih v vsem mestu. Tu je namreč Central Casting Bureau, osrednji urad za razdeljevanje vlog.«

Stopim v ta urad in prosim, da bi govoril z gospodom Mc Culloghom, ravnateljem.

Moram čakati v majhni sobi. Za zabavo listam po filmskih revijah in po knjižicah, ki leže na mizi.

Ena izmed teh knjižic vzbudi mojo pozornost. Naslov je »Važno navodilo vsem statistom in vsem atmosphere workers« (dobesedno statisti, ki jih najemajo za delo v zraku).

Listam po knjižici in naletim v njej na takele stavke:

»Odkar smo odprli našo pisarno, smo poskušali, da bi vam dopovedali, da nikar ne računajte, da boste od dela, ki vam ga nudimo mi, lahko živeli. Silovita različnost filmov zahteva ljudi vseh plemen in vseh tipov. Morda boste morali čakati mesece in mesece preden bomo potrebovali vašo posebnost. Naša telefonska centrala je najvažnejša ustanova v tej vrsti pisarn na vsem svetu. Zato nam ne telefonirajte brez potrebe. S tem zapravljate svoj in naš čas... Povprečni zaslužek, na katerega lahko upate, še malo ne zadostuje, da bi lahko od njega živeli. (Dalje.)

Še ta teden začnemo priobčevati napet detektivski roman

Svena Elvestada:

„Zlodej se dolgočasi"

Če hočete imeti za zimske večere čtivo, ki vam bo dramilo pozornost, potem naročite še danes

„Slovenski dom"!

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din, za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.